

В перспективі Україна матиме структуру фінансового ринку та продукти, аналогічні зарубіжним ринкам. Внутрішній фінансовий ринок стане частиною світового. Проте, фінансова відкритість не збільшить іноземні інвестиції на внутрішньому ринку, якщо це не пов'язано з реалізацією інших структурних реформ. Крім того, координація реформ на внутрішньому і зовнішніх секторів є ключовим питанням для забезпечення лібералізації руху капіталу.

Література

1. Central, Eastern, and Southeastern Europe Regional Economic Issues // May. — 2015 [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2015/eur/eng/pdf/REI0515.pdf>>
2. Department of State: 2014 Investment Climate Statement // June. — 2014.
3. Hagen, Jürgen, Iulia Siedschlag Managing Capital Flows: Experiences from Central and Eastern Europe / ADBI Discussion Paper 103. Tokyo: Asian Development Bank Institute. — 2008 [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.adbi.org/discussionpaper/2008/04/18/2527.managing.capital.flows.europe>>
4. Lúcio Vinhas de Souza Financial Liberalization and Business Cycles: The Experience of Future EU Member States in the Baltics and Central Eastern Europe / Kiel Institute for World Economics // March. — 2004. — 38 p. [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://econwpa.repec.org/eps/if/papers/0403/0403009.pdf>>
5. Sass, Magdolna (2004) : FDI in Hungary: The first mover's advantage and disadvantage // EIB Papers, Vol. 9, Iss. 2. — 62 — 90 p. [Електронний ресурс]. — Доступно з: <<http://www.econstor.eu/bitstream/10419/44839/1/390945560.pdf>>.

УДК 343.352

Наталія ЯЦУН,
Інна РЕПІНА *

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ АТИКРИЗОВИХ РЕФОРМ ГРУЗІЇ 2004—2012 РР.

КОНТЕНТ-АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ АНТИКРИЗИСНЫХ РЕФОРМ ГРУЗИИ 2004—2012 ГГ.

CONTENT ANALYSIS OF EFFECTIVENESS OF ANTI-CRISIS REFORMS IN GEORGIA IN 2004—2012

Анотація. У статті проведено огляд реформ проведених у Грузії в 2004—2012 рр. Проаналізовано результати реформ з точки зору дієвості їх використання в антикризовому управлінні.

Аннотация. В статье проводится обзор реформ проведенных в Грузии в 2004—2012 гг. Проанализированы результаты реформ с точки зрения действенности их использования в антикризисном управлении.

Abstract. The article is an overview of reforms carried out in Georgia in 2004-2012 years. The results of the reforms in terms of efficiency of their use in crisis management.

Держава якнайповніше виражає загальнонаціональні інтереси, визначає формат реалізації приватних інтересів, несе відповідальність за вектор економічного й соціального розвитку, має бути дієвим засобом перебудови продуктивних сил, науково-технічного вдосконалення виробництва та серйозних змін у фінансово-економічній сфері. Тому на ній лежить важлива місія із створення таких умов, за яких економіка буде розвиватися. Економічна і політична інтеграція у світовий простір є однією з поточних цілей України. Проте на даний момент вона ускладнюється не лише важкістю переходу від планової до ринкової економіки та періодичними кризами у світовій економіці, але і політичною ситуацією, що склалася в нашій країні. Ще ніколи так гостро не стояла проблема боротьби з кризовими явищами. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є пошук шляхів виходу з кризи на прикладі інших країн та переймання їхнього досвіду. Однією з таких країн є Грузія, чий досвід реформ у 2004—2012 рр. може бути корисним для України, оскільки ми маємо схожі вихідні умови (колишні члени СРСР) та схожі труднощі. Тому розвиток антикризового управління в Україні може бути здійснено шляхом адаптації світового досвіду під умови господарювання країни. Цим обґрунтовується актуальність дослідження за обраною темою.

* ЯЦУН Наталія Вадимівна / Наталія ЯЦУН / Nataliia YATSUN — студентка ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», e-mail: natayatsun@gmail.com

РЕПІНА Інна Миколаївна / Інна РЕПІНА / Inna REPINA — д.е.н., професор кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», e-mail: repinhouse@mail.ru

Питання антикризового управління і його методів є популярним як серед вітчизняних, так і серед закордонних учених. Думки науковців, політиків, громадських діячів достатньо різняться щодо можливості втілення грузинських реформ в Україні. Потрібно наголосити на тому, що хоча досвід реформ у Грузії є актуальним, на даний момент комплексних наукових досліджень з цього питання в Україні не проводилося. Наукові публікації висвітлюють переважно лише один чи кілька аспектів даної тематики, як от антикорупційної політики чи зміни в органах виконавчої влади, зокрема це праці Д. Заброди, В. Кравченка, В. Решоти, О. Стельмаха та ін. До того ж в Україні грузинський досвід відображається в більшості в публіцистичних виданнях. Для аналізу також корисними будуть праці зарубіжних дослідників, таких як Л. Буракова, М. Мендкович, Т. Чулицька, Б. Ференц, П. Померанцев, а також звіти міжнародних організацій, що займалися технічним та інституційним забезпеченням реформ у Грузії. У статті буде коротко оглянуто основні реформи, які вплинули на стан економіки Грузії та підвищили її рейтинги на світовому рівні.

Результати дослідження. Грузинські реформи 2004—2012 рр. висвітлюються у вітчизняних і зарубіжних наукових розвідках. Перетворення в соціально-економічній системі за схожих до українських несприятливих умов, дозволяють говорити про винятковий досвід, який варто вивчати та застосовувати і в нашій державі. Саме в цей період уряд і президент Грузії проводили інтенсивний курс на лібералізацію ринку, приватизацію і залучення іноземних інвестицій. Зокрема, зміни у вигляді низьких податків, ліберального трудового законодавства і сприятливого інвестиційного клімату привели до економічного зростання держави [3].

З розпадом СРСР економіка Грузії практично перестала існувати, а до середини 1990-х рр. випуск продукції у країні впав до рівня 1960 року. Інфраструктура, господарські зв'язки, традиційні галузі виявилися зруйнованими. Ситуація ускладнювалася постійними громадянськими і міжнародними війнами, в ході яких країна втратила 20 % своєї території. Грузії було завдано величезних економічних збитків. Більше того, республіка зіткнулася із масштабними проблемами у водо- і електропостачанні.

Поставлена новим грузинським керівництвом мета була сформульована так: «Грузія повинна стати найдешевшою і найпривабливішою для бізнесу економікою світу».

Досягнення поставленої мети нового грузинського ладу базувалося на трьох основних напрямках: 1) реалізація комплексу системних антикорупційних заходів; 2) зміни у сфері державного управління з різким зниженням ролі чиновництва і зміною кадрового складу державних інститутів; 3) роздержавлення економіки, її максимальна лібералізація і практично необмежена приватизація.

Проблема корупції настільки складна, що багато хто вважає, що боротися з нею марно. І, тим не менш, Грузія зробила цілком успішні кроки, в першу чергу це зміна законодавства і введення жорсткого покарання за факти корупції, у світлі політики «zero tolerance» — нетерпимості до злочинів. Чиновників, викритих у корупції, звільнили і посадили у в'язницю, набравши на їх місце нових і в рази піднявши їм заробітну плату. Скасували безліч контролюючих і видаючих ліцензії інстанцій, наприклад, ДАІ, пожежну інспекцію, санітарно-епідеміологічну службу, обов'язковий техогляд, обов'язкову стандартизацію і сертифікацію продукції [1]. Таким чином, виключили самі ситуації, що породжують корупцію. До того ж, часто самі ці органи не знали чітких меж своїх повноважень, перекладаючи відповідальність один на одного. Спрощення та прозорість бюрократичних процедур також сприяли викоріненню корупції. Одним з досягнень є перехід на електронний документообіг і видачу довідок, свідоцтв та інших документів у найкоротші терміни і в одній установі. У 2012 році в Тбілісі був створений Центр послуг населенню (Public Service Hall), об'єднавши під одним дахом функції, що раніше виконувалися різними відомствами. Таким чином, немає необхідності давати хабарі за прискорену видачу довідки, паспорти, свідоцтва чи за реєстрацію підприємства, так само як і ходити в різні інстанції, часто не розуміючи, у чий компетенції знаходиться видача того чи того документа. Як кажуть співробітники Центру, для населення вартість надаваних послуг залишилася на колишньому рівні. Природно, підвищення якості послуг державних органів позитивно позначається на ставленні населення до представників влади.

Була проведена кардинальна реструктуризація органів влади. Кількість міністерств і відомств було значно зменшено (з 18 міністерств залишилось 14), апарат державних службовців скорочено майже на 50 %, заробітна плата осіб, які працюють у державному секторі, збільшилася приблизно в 15 разів, що дало змогу залучити професіоналів на державну службу тощо. На державну службу приймали молодих, креативних людей, які, як правило, отримали освіту за кордоном. Тобто відбулося покращення методів роботи держапарату [4].

Найважливішу роль у лібералізації економіки виконала податкова реформа. Система оподаткування стала простою і зрозумілою, зменшилося загальне фіскальне навантаження: з 22 податків поступово залишилися 6. Податок на дохід фізичних осіб був об'єднаний із соціальним податком і його сукупний розмір був зменшений з 32 % до 20 %, надалі планується його зменшення до 15 %. Податок на прибуток підприємства був зменшений з 20 % до 15 %, податок на додану вартість із

20 % до 18 % [5]. Максимально полегшилися митні процедури, ставки податку на імпорт у більшості випадків обнулились або були зроблені мінімальними: від 3 до 12 %. Кількість ліцензій, які видаються чиновниками, та дозвільних процедур, контрольованих ними, скоротилася з майже 1 тисячі до 140, були скасовані практично всі ГОСТи. Протягом кількох років у країні була проведена майже повна приватизація. Для цього грузинський парламент ухвалив закон, що дозволяє приватизувати практично будь-які об'єкти власності, включаючи флот, залізницю, шахти, заводи, порти, а також земельні, водні та лісові ресурси. У результаті за приватизацією послідували іноземні інвестиції, сукупний обсяг яких в економіку Грузії в 2004—2009 роках склав \$ 6,5 млрд. За привабливістю для іноземних інвесторів і за обсягами отриманих зовнішніх інвестицій Грузія зрівнялася з новими країнами — членами ЄС. У міжнародному рейтингу Світового банку простоти і зручності ведення бізнесу Грузія піднялася зі 150-го місця у 2004 р. на 11-е місце у 2009 р, що є кращим результатом серед усіх країн, що розвиваються. Важливу роль в економічному розвитку зіграли реформи в енергетичному секторі, що супроводжувалися масовим будівництвом гідроелектростанцій, що дозволило Грузії перейти від систематичних відключень електрики в 2003-му до нетто-експорту електрики в 2008-му в усі 4 сусідні країни і в Східну Європу в 2011-му.

Після 2003 року різко почала розвиватися економіка. У 2005—2008 рр. темп зростання економіки постійно складав більше 8 % ВВП на рік. Все більше в країну потрапляло прямих іноземних інвестицій (ПІІ). У піковий 2007 рік ПІІ склали близько 2 млрд доларів (для порівняння: у 2003 році вони склали 340 млн доларів) [2]. У 2008 р. такий стрімкий економічний розвиток було зупинено двома подіями: глобальною кризою і агресією Росії. У 2009 р. зростання ВВП впав до 3,9 %. Однак проведені раніше реформи сприяли тому, що Грузія швидко повернулася на шлях попереднього зростання. У 2010 році ВВП збільшився, після падіння роком раніше, на 6,4 %. І все це незважаючи на ворожість Росії, яка ще в 2004 році була основним економічним партнером Грузії.

Висновки. Отже, за результатами дослідження бачимо, що проведені у Грузії реформи значно сприяли якщо і не виведенню країни з кризи, то значному покращенню економічної ситуації. Перш за все, лібералізація і дерегуляція призвели до того, що в Грузії стало менше корупції, ніж 8—10 років тому. Грузія поліпшила свої позиції у всіх рейтингах, які вимірюють рівень економічної свободи та корупції. Також стрімко підвищилася позиція країни в рейтингу Doing Business, що є показником легкості ведення бізнесу і приваблює інвестиції в країну. Можна сказати, що основними напрямками змін з метою виведення країни з кризи були боротьба з корупцією, підвищення довіри населення до установ державного управління, полегшення умов ведення бізнесу (зниження податків, дебіюрократизація), зменшення ролі держави у економічному житті країни, захист прав власності та особистих прав людини. На мою думку, дані методи є основоположними для розвитку економіки і повинні спрацювати в Україні. Тому з досвіду Грузії необхідно винести корисні уроки та адаптувати їх до українських реалій.

Література

1. Буракова Л. Почему у Грузии получилось? / Лариса Буракова. — М.: Юнайтед Пресс, 2011.
2. Боротьба з корупцією у сфері державних послуг: Хроніка реформ у Грузії [Текст]. — Міжнародний банк реконструкції та розвитку. — Вашингтон: [б. в.], 2012. — 132 с.
3. Кульчій І. О. Реформування органів виконавчої влади в Грузії: досвід для України [Електронний ресурс] / Інна Олексіївна Кульчій // 2015. — Режим доступу до ресурсу: [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2015-01\(13\)/6.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2015-01(13)/6.pdf).
4. Решота В. Досвід державної політики із запобігання та протидії корупції в Грузії [Електронний ресурс] / В. Решота // Науковий вісник «Демократичне видання». — 2013. — Режим доступу до ресурсу: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik11/fail/Reshota.pdf.
5. World Bank, April 2009, report No. 44400-Ge, <http://www.georgia.gov/ge/News/5169>